

Konsultativ tjänsteman
Kristel Englund

REPUBLIKENS PRESIDENTS FÖRORDNING OM SKÖTSELN PÅ ÅLAND AV UPPBÄRANDE AV MILJÖSKADEAVGIFTER

1 Systemet med överenskommelseförordningar

Bestämmelser om behörighetsfördelningen mellan riket och landskapet Åland finns i självstyrelselagen för Åland (1144/1991). Lagen utgår från principen att behörigheten i förvaltningsärenden följer lagstiftningsbehörigheten. Kostnadsansvaret följer förvaltningsansvaret, om inte något annat föreskrivs.

I 32 § i självstyrelselagen föreskrivs om ett system enligt vilket uppgifter som hör till riksförvaltningen för viss tid eller tills vidare kan överföras på en landskapsmyndighet. På motsvarande sätt kan uppgifter som hör till landskapsförvaltningen överföras på en riksmyndighet. Överföringen sker genom förordning och med samtycke av Ålands landskapsregering. En överenskommelseförordning kan sägas upp ensidigt.

Enligt 32 § 3 mom. i självstyrelselagen utfärdas överenskommelseförordningar av republikens president. Över ett förslag till överenskommelseförordning ska alltid utlåtande begäras av Ålandsdelegationen.

2 Lagstiftningsbehörighet

Med stöd av 18 § 10 punkten i självstyrelselagen för Åland hör frågor som gäller natur- och miljövård till landskapets lagstiftningsbehörighet. Regleringen av system för ersättning av miljöskador är att hänföra till det området och hör således till landskapets behörighet. Regleringen berör också näringsverksamhet vilket landskapet även har behörighet för enligt 18 § 22 punkten i självstyrelselagen.

3 Nuläge och behovet av en förordning

Landskapslagen om tillämpning av lagen om miljöskadefonden (Ålands författningssamling 2024:55) kommer att träda i kraft den 1 januari 2025. Lagen om miljöskadefonden (1262/2022) träder i kraft den 1 januari 2025.

Genom lagen om miljöskadefonden genomförs ett subsidiärt ansvarssystem. Miljöskadefonden finansieras genom årliga miljöskadeavgifter eller genom miljöskadeavgifter av engångsnatur från dem som bedriver sådan verksamhet som medför risk för förorening av miljön. Avgifterna bärs upp av närings-, trafik- och miljöcentralen i Södra Österbotten.

Ur fonden betalas ersättning för kostnaderna för bekämpning av miljöförorening och återställande av förorenad miljö samt för skador som orsakats, då ersättning inte kan tas ut av den egentliga ansvariga parten till exempel på grund av insolvens eller för att det inte har kunnat utredas vem som är den

ansvariga parten. En skadelidande har även rätt till ersättning ur miljöskadefonden för skada som orsakats på Åland. Till myndigheter kan betalas ersättning för kostnader för bekämpning och återställande. Myndigheter har motsvarande rätt till ersättning ur miljöskadefonden för kostnader för bekämpning och återställande som orsakats på Åland.

Enligt landskapslagen ska lagen om miljöskadefonden även tillämpas på Åland till den del den innehåller bestämmelser om miljöskadeavgifter. Avsikten är att avgiftsmyndighetens uppgifter ska föras över till samma riksmyndighet som är avgiftsmyndighet i riket, dvs. närings-, trafik- och miljöcentralen i Södra Österbotten. Även i proposition RP 183/2022 rd om lagen om miljöskadefonden anges det som ett arrangemang. Under beredningen av propositionen fördes omfattande diskussioner mellan miljöministeriet och landskapsregeringen om systemet för miljöskadefonden. I reformen av statens regionförvaltning föreslås ett nytt Tillstånds- och tillsynsverk ta över uppgiften som avgiftsmyndighet från den 1 januari 2026.

4 Det huvudsakliga innehållet i förslaget till förordning

I överenskommelseförordningens 1 § anges att Ålands miljö- och hälsoskyddsmyndighets förvaltningsuppgifter enligt 3 § i landskapslagen om tillämpning av lagen om miljöskadefonden överförs på den myndighet som är avgiftsmyndighet enligt 10 § i lagen om miljöskadefonden (1262/2022), vilket inledningsvis är närings-, trafik- och miljöcentralen i Södra Österbotten.

I 2 § anges att miljöskadeavgifterna som uppburits enligt landskapslagen om tillämpning av lagen om miljöskadefonden ska betalas till miljöskadefonden. Det är en ändamålsenlig lösning för de uppburna miljöskadeavgifterna på Åland. I lagen om miljöskadefonden anges i 13 § att den skadelidande har motsvarande rätt till ersättning ur miljöskadefonden för skada som orsakats i landskapet Åland. En liknande bestämmelse finns i 15 § enligt vilken myndigheter har motsvarande rätt till ersättning ur miljöskadefonden för kostnader för bekämpning och återställande som orsakats i landskapet Åland.

5 Beredningen av förslaget

Förslaget till överenskommelseförordning har beretts vid justitieministeriet utifrån Ålands landskapsregerings utkast i samarbete med miljöministeriet. Utlåtande om förslaget till överenskommelseförordning gavs av miljöministeriet. Närings-, trafik- och miljöcentralen i Södra Österbotten gav inget utlåtande. Ålands landskapsregering har den 10 oktober 2024 gett sitt samtycke till att en förordning enligt förslaget utfärdas. Ålandsdelegationen såg i sitt utlåtande inga hinder för att förordningen träder i kraft.

Förslaget till förordning har inte granskats av justitieministeriets laggranskningsenhet på grund av ärendets brådskande natur.

6 Kostnader för staten

Förordningen bedöms inte medföra några kostnader för staten eftersom avsikten enligt proposition 183/2022 är att miljöskadefonden ska ersätta kostnaderna för uppbärande av miljöskadeavgifter. Om kostnader uppstår ska landskapet stå för kostnaderna enligt vad landskapsregeringen och avgiftsmyndigheten avtalar.

Förordningsförslaget föranleder inga nya kostnader för staten.

7 Ikraftträdande

Förordningen föreslås träda i kraft den 1 januari 2025.